

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM
الجامعة العبرية في اورشليم القدس
Dreaming. Creating. Innovating. Since 1925

האוניברסיטה העברית בירושלים
הספרייה לחינוך ולעבודה סוציאלית

ידיעון
תשפ"ה

שבט תשפ"ה - פברואר 2025

אנו שמחים להגיש לכם מידעון זה ולשתף אתכם בפעילויות הספרייה.

עבר על כולנו סמסטר מאתגר נוסף, אך אנו שמחים לראות ספרייה הומה מסטודנטים, ולארח את התלמידים שלומדים בכיתות הספרייה. ברוכים הבאים תלמידי ביה"ס לריפוי בעיסוק למרחב שלנו!

בחללי הספרייה נערכים שיעורים קבועים שנהנים הן מהמרחב הנעים והן מעושר המקורות המוצעים. אנו נשמח לארח עוד מרצים שמעוניינים ללמד במרחבים שלנו תוך ניצול חומרי הלמידה הרבים.

בהזדמנות זו (ובאיחור..) נברך את ד"ר גיקלין לאזנוב על הצטרפותה לצוות הספרייה, ונודה לה מאד על העריכה הנאה והמקצועית של המידעון.

כולנו תקווה לחזרה מהירה של **כל** חטופינו. לבנו עם המשפחות השכולות ואנו מאחלים החלמה מהירה לכל הפצועים.

אבישג גרוס וצוות הספרייה

סיור צוות בספריית בצלאל

צוות ספריית חינוך ועבודה סוציאלית
ערך סיור לימודי בבניין בצלאל החדש
במרכז העיר ירושלים, עם דגש על ביקור
בספרייה בהדרכת המנהל, נדב שרצקי.

אוספי הספרייה

בשנים האחרונות חל גידול במספר הספרים שהגיעו לספרייה מאוספי ספריות שנסגרות ומאוספי אנשים פרטיים ברחבי ירושלים שעמדו להיזרק. ביניהם ספרים נדירים ומיוחדים.

הספרייה התעשרה במיוחד בספרים מאוספי:

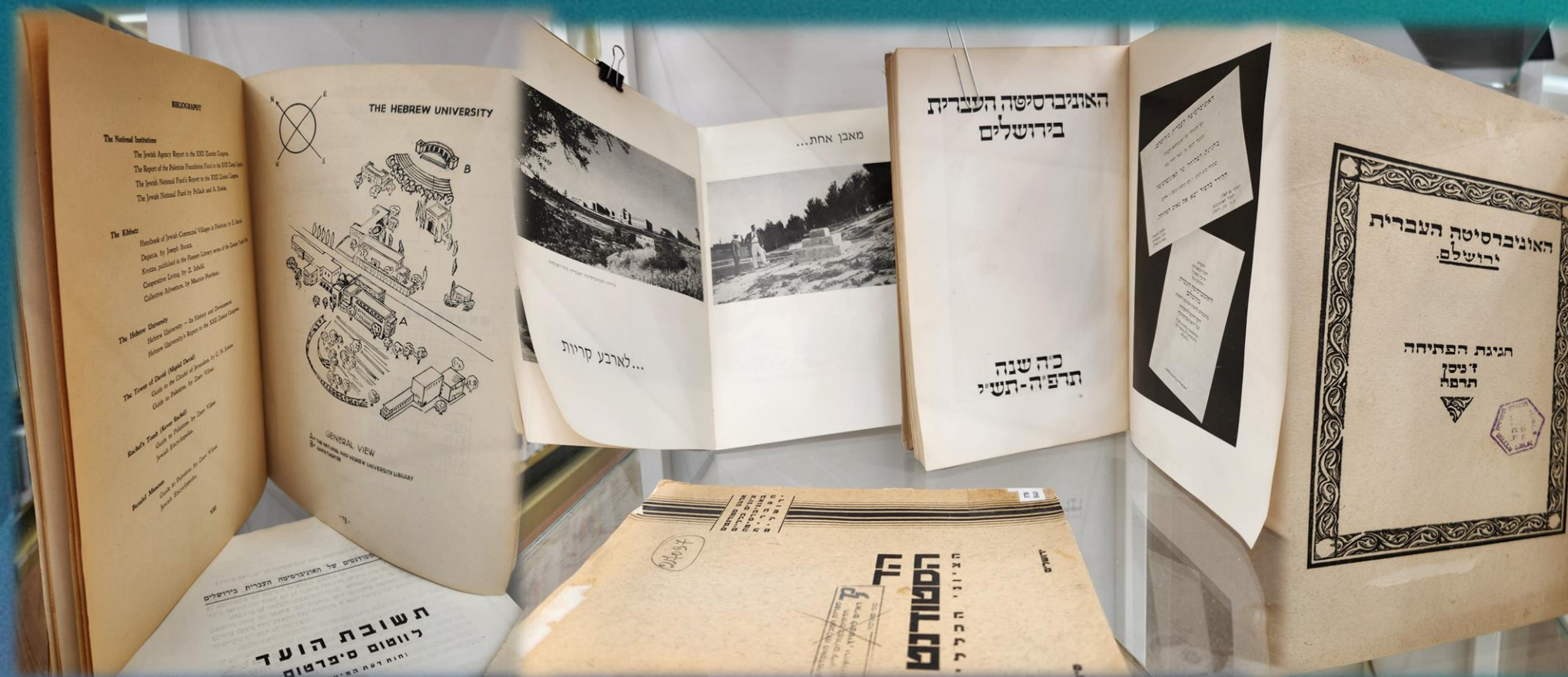
- ספריית מכון גרינברג של הסוכנות היהודית
- ספריית מכללת המזרחי-ליפשיץ
- ספריית ארכיון העם היהודי
- ספרייתו של אהרון ביר ז"ל, חוקר ומדריך של אי"י
- ספריית מכון אימפקט לחקר ספרי לימוד בשפה הערבית ממדינות שונות

באוסף העשיר ניתן למצוא ספרים רבים המהווים מקורות מחקר חשובים בתחומי אקדמיה מגוונים ובעיקר תולדות החינוך, העבודה הסוציאלית, עם ישראל, הציונות והשואה.

100 שנה לאוניברסיטה העברית (1925-2025) פריטים מתוך אוסף הספרייה

מעצבים את העתיד מאז 1925
האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM
الجامعة العبرية في اورشليم القدس

ספרים מיוחדים בתחום חקר החינוך ביישוב ובישראל

במרחב תחום החינוך בספרייה, מצויים ספרי לימוד מתקופות שונות. ביניהם ניתן למצוא ספרים מתקופת היישוב שקדם למדינה המציגים מידע על מפעל החלב ופעילות גופנית לילדים.

הועד הלאומי לכנסת ישראל בארץ ישראל
ועדת מפעל החלב לילדי בתי הספר
מסעם מחלקת הכריאות ומחלקת החינוך

— — — עמד האמפטיס החשובים והמפשיים
ביותר, שכל ידו תובנה אמריות השונות להפלות
את דעתו הכריאות של הורד הנבי, הוא — הספק
רובנו של חלב הייני לילדי בניל בית הספר.
נעודת הנונה שליר חבר הלאומי

מפעל החלב בבתי הספר

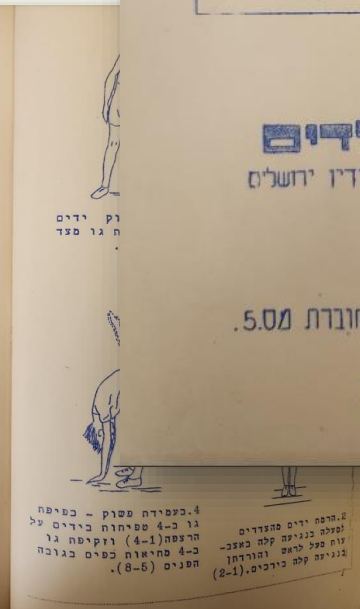
שלים, תשרי תרצ"ט - אוקטובר 1938

מפעל החלב בבית-ספרנו

בבקר בהיר אחד הודיעו לנו על חלוקת חלב בבית-ספרנו. חלק גדול מהתלמידות קבל את הבשרה מתוך עקימת שפתים וכגורה מן השמים. היו גם אשר התלוצצו ואמרו: מפני מה מת-חילים להשקותנו חלב? האם חסרים אנו מים בירושלים? אולי משום שכמות הגשמים לא הספיקה השנה לאוכלוסי-ירושלים הכריוו על שתית כוס-חלב בבתי-הספר? או יתכן, שהמפעל הזה בא לקים מה שכתוב על ארצנו שהיא „ארץ זבת חלב ודבש“? ואולי לזכר הפסוק: „מים שאל-חלב נתנה“?

אולם לדעתי צדקו מאד יוזמי המפעל, כי בשתית החלב יש ברכה מרובה. החלב מצטנן בסגולות טובות של מזון אידיאלי. הוא מביא תועלת רבה לכל גופנו „מקף רגל ועד ראש“. הנוול הלכן הזה עושה ממש נפלאות. הויטמינים השונים הנמד-צאים בו הופכים פנים הזרים ומצומקים לפנים רעננים ובריאים. המרי הברזל, הסידן, והזרחן, שהחלב מכיל בתוכו מחטנים את האדם רפה העצמות והשרי-רים. ביחוד חשוב הוא בשבילנו הצעירים, בהרבותו לנו אנרגיה וכו. החלב גם מגן על האדם מפני מחלות רבות. מכאן, שהרעיון להשקותנו חלב הוא לטובתנו. בשתית החלב יש גם צד כלכלי-לאומי: הלא החלב הוא ממשקי ארצנו והמפעל הזה מעסיק הרבה ידים עבירות ומה נעים לשתותו, בדעתנו שבוזו נותנים אפשרות הקיום לרבים מאחינו ומחוקים את ידי הישוב.

תבורכנה הידים העבירות ויבורכו האנשים העוסקים בהגשמת הרעיון הגדול לאה קופמן בתה שביעית והחשוב הזה.

ספרי לימוד בערבית

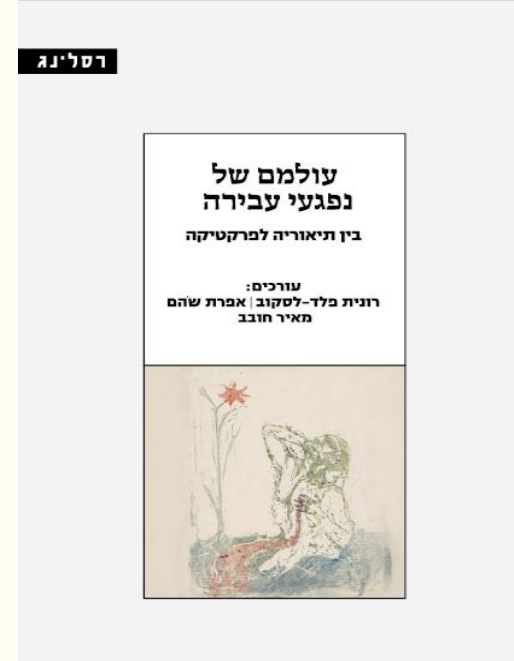
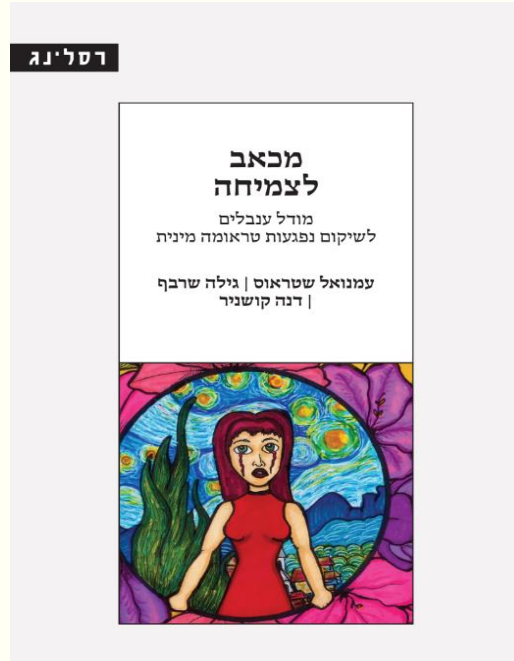

בספרייה אוסף ספרי לימוד גדול בשפה הערבית. הספרייה מקיימת קשר עם המכון לניטור שלום וסובלנות תרבותית בחינוך בית ספרי (IMPACT-se) ארגון מחקר ומדיניות בינלאומי העוקב ומנתח את תחום החינוך ברחבי העולם. כמובילה עולמית בתחום ניתוח ספרי לימוד, הצוותים הבינלאומיים מתרגמים ובחנים ספרי לימוד מלאים בכל מקצועות בית הספר בכיתות א עד י"ב. מטרת התוכנית הנה למנוע חינוך רדיקלי בקרב ילדים ונוער, הגורמים הפגיעים ביותר בחברה.

אוסף אימפקט, הכולל ספרי לימוד ממדינות ערב השונות, נתרם לספרייה ונחשב לאוסף הגדול והמקיף ביותר של ספרי לימוד במרחב המזרח התיכון.

ספרים חדשים בתחום העבודה הסוציאלית

מכאב לצמיחה מתאר מודל שפותח בחברת ענבלים, והוא ממוקד בשיקום נשים הסובלות מטראומה מינית כתוצאה מפגיעות מיניות שאירעו בילדותן. מכאב לצמיחה מציע מודל הכולל עקרונות ארגוניים ושיקומיים הנתמכים בספרות מקצועית, תיאורטית ואמפירית, לטובת התקדמות בדרך התובענית לשיקום. בספר מוצגים העקרונות הללו, לצד דוגמאות מהשדה ליישום התערבויות מקצועיות התורמות לשיקום. כמו כן מובאים בספר סיפורי חיים של הנפגעות המתארות בשפתן את תהליך השיקום, כל זאת לצד נתונים כמותיים ראשוניים ביחס למודל המוצג.

ספר זה רואה אור על רקע הטבח המחריד שהתרחש ב"שבת השחורה" של 7 באוקטובר 2023, שבה חדרו אלפי מחבלים ליישובי עוטף עזה. אירוע טראומטי זה היכה בתדהמה ובהלם מדינה שלמה שהפכה בן רגע לקורבן בעל כורחה. את עולמם של נפגעי עבירה ערך צוות של חוקרים: ד"ר רונית פלד-לסקוב ופרופ' אפרת שהם מהחוג לקרימינולוגיה במכללה האקדמית אשקלון, וד"ר מאיר חובב אשר בעברו ניהל את האגף לקידום נוער מבוגרים ושירותי תיקון במשרד העבודה והרווחה, ואת שירות המבחן לנוער.

הספר תרומה חשובה להכרת הפילנתרופיה לכל מי שפוגש עולם זה לראשונה; הוא מהווה מקור חשוב להבנת תחום מתפתח, מורכב וחיוני במיוחד על רקע היותו פחות שגור בישראל, כל זאת בהשוואה למצבו במדינות העולם. קצת על המחברים: הלל שמיד הוא פרופ' אמריטוס באוניברסיטה העברית בירושלים. תחומי העניין והמחקר שלו הם מנהיגות וניהול בשירותי הרווחה, החברה האזרחית והפילנתרופיה. נטע כהנא קיבלה את הדוקטורט שלה מהמחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים; הדוקטורט שלה עסק בדרמה המוסרית של תירות התנדבותית.

אוסף ספרי קריאה למבוגרים, נוער וילדים

אוסף ספרי הקריאה הגדול למבוגרים הממוקם בכניסה לספרייה, זוכה לפופולריות רבה בקרב סטודנטים ועובדי האוניברסיטה.

גם אוסף ספרי קריאה לילדים ולנוער בעברית, ערבית ואנגלית, הממוקם באולם הקריאה בקרבת פינת הילד ע"ש בינה גבירץ-שטקליס זוכה לפופולריות רבה בקרב הורים וילדים.

אוסף פוסטרים ארץ-ישראליים

בספרייה אוסף פוסטרים מתקופות שונות ובנושאים שונים. כגון חגים, לימוד השפה העברית, ארכאולוגיה, ציונות ועוד נושאים רבים נוספים, המוצגים בתערוכות מתחלפות באולמות ובכניסה לספרייה במהלך כל השנה.

אוסף הציירת בינה גבירץ-שטקליס

הציירת בינה גבירץ שטקליס נולדה בפולין ב-24 לאוקטובר 1913. ב-1935 עלתה ארצה עם הוריה. המשפחה התיישבה בתל-אביב. בתקופה הראשונה בארץ איירה בינה אגדות עם וספרות מתורגמת. סגנונה היה מאופק ואירופאי. עם הזמן ותוך כדי שהיא שואבת השראה מסצנת התרבות של תל-אביב ומכלל התרבות המקומית, התפתח סגנונה לתכנים ארץ ישראלים.

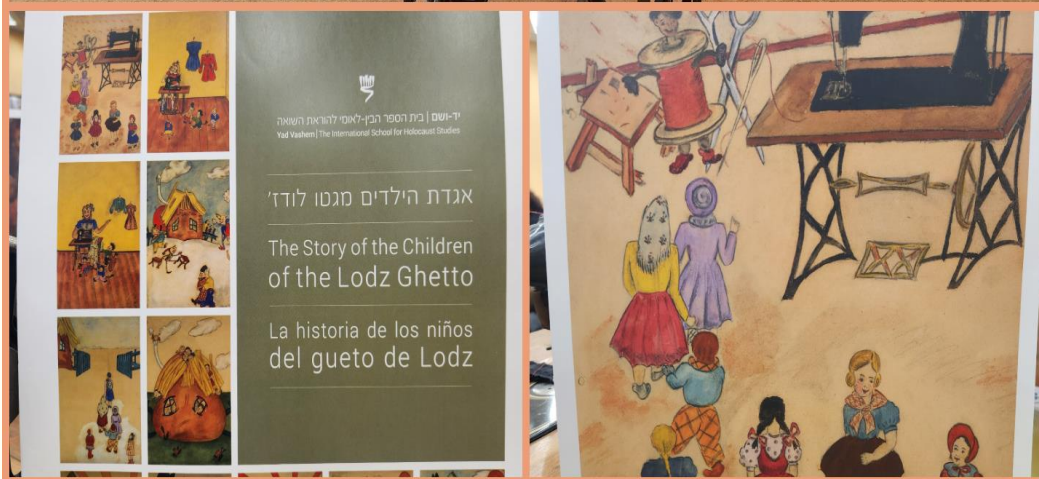
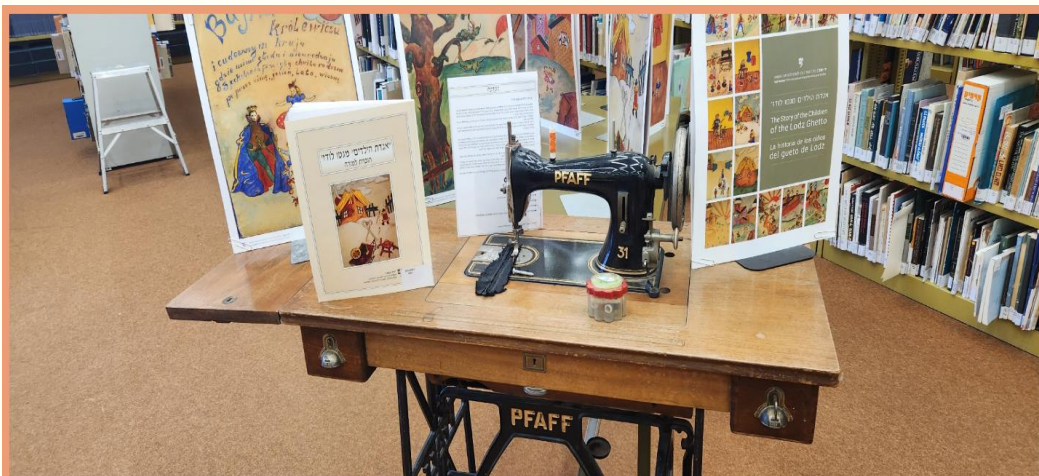
בינה גבירץ איירה כ-300 ספרים. ניתן למצוא ספרים שאוירו על ידה בקטלוג הספרייה. בין הספרים שאיירה ניתן למצוא את 'ספר דני', 'אלפוני', 'על הארנבת', 'סביונים ושמש' ו-'סיפורים לרמה'. תחילה נשמר האוסף במרכז לחקר הפולקלור היכן שעבר מיון וסידור ראשוני ומאוחר יותר הועבר לספריית חינוך ועבודה סוציאלית, משכנו הנוכחי. האוסף, הכולל כ-1,000 פריטים, מכיל סקיצות, איורים, ספרים, לוחות שנה, תצלומים, מכתבים וקטעי עיתונות מהם שאבה המאירת והציירת את השראתה. ניתן לעיין בפריטים דיגיטליים באמצעות קטלוג הספרייה.

הספרייה כבמה לתערוכות - תצוגת יהדות כורדיסטאן

תערוכה חדשה המציגה את יהדות כורדיסטאן באמצעות תמונות ושקופיות נפתחה בגלריה שבכניסה לספרייה. יהדות כורדיסטאן היא קהילה יהודית עתיקה אשר התקיימה בעבר באזור ארם נהריים, בין שלוחות הפרת והחידקל עד ימת אורמיה. תחום זה השתייך בעבר לממלכות הקדומות: מדי, פרס, אשור ובבל. משערים כי גל הגולים הראשון שהגיע לכורדיסטאן היה בימי בית ראשון, ואחריו הגיעו גלים נוספים ככל הנראה עד ימי בית שני. עוד לפני הקמת המדינה עלו יהודים רבים מכורדיסטאן לארץ ישראל, בעיקר לירושלים והסביבה. עם הקמת המדינה עלתה כמעט כל הקהילה היהודית שהייתה בכורדיסטאן, למעט מספר מועט של יהודים שנשארו באזור. בזמן מלחמת עיראק עלו יהודים נוספים מכורדיסטאן לישראל כתוצאה מהעברת השליטה בחלק העיראקי לידי צבאות בריטניה וארצות הברית. בישראל מתגוררים על פי ההערכות לפחות כ-130 אלף איש שמוצאם מכורדיסטאן. בכורדיסטאן העיראקית עדיין קיימת קהילה יהודית קטנה, ואף קיים אגף יהודי במשרד הדתות הכורדי.

תערוכת ערכת לימוד בנושא השואה - אגדת הילדים מגטו לודז'

זו אגדה על נסיך וארץ פלאות ורגעי אושר שעברו על שלושה דורות במשך חורף, אביב, קיץ וסתיו, למרות ששררו שם מצוקות ורעב. הסיפור "אגדת הילדים מגטו לודז'" נכתב ואויר במפעל לחייטים במשך תקופת השילוחים למחנה ההשמדה חלמנו. הרעיון היה להציל ילדים משילוחים ע"י כך שישלבו אותם לעבודה במפעלי החייטות בגטו לודז'. בגטו נפתחו בחשאי ותוך סיכון רב, סדנאות ללימוד תפירה לילדים על מנת שיוכלו להשתלב במפעלים. האיורים נועדו בכדי להקטין את הפחד של הילדים מהמכונות הגדולות והמרעישות.

לאחר המלחמה נמצאו ציורים אלה בדרך מקרה בין חורבות הגטו ונאגדו לאלבום. האלבום מכיל שבעה עשר ציורים שצוירו בצבעי גואש. את הציורים מלווה טקסט בחרוזים, שנכתב במקור בפולנית. הציורים חושפים אמצעים מפתיעים שנקט המאייר כדי לבטא את הטרגדיה שהתרחשה בעולמו וכנראה להסיח את דעת הילדים בגטו מפחד וחרדה שחוו ביום-יום. יחידה זו מלמדת על הוויית החיים בגטו לודז' ועל גורל ילדי הגטו בפרט. ניתוח הציורים תוך הבנת ההקשרים של חי המצוקה הקשה מאפשר לתלמידים להתחקות אחר דילמות קיומיות בגטו.

תערוכת צילומים "לראות אזרחות ביום יום"

**SEEING EVERYDAY CITIZENSHIP:
YOUTH PERSPECTIVES ON SOCIETY
AND DEMOCRACY**

'Seeing this is just upsetting' | Sofia
'It shows how powerful our voices can be' | Gadi

What is the opposite of democracy? While tyranny or dictatorship might come to mind, perhaps the greatest threat is apathy—a disengagement from the public sphere and a failure to act.

This exhibition explores the civic lives of young people who challenge this apathy by documenting their realities and expressing their voices.

Through photovoice, high school students from diverse and/or marginalized backgrounds captured moments that reflected their perspectives on citizenship, society, and democracy. Their photographs and reflections confront us with powerful insights and emotions, tackling topics such as social inequalities, urban transformations, gender issues, political protest, and personal resilience.

This exhibition is part of the ISF-funded research project "Citizenship at the Margins," which explores disadvantaged students' perspectives on citizenship inside and outside Israeli classrooms.

These works invite you to engage with the questions, struggles, and aspirations shaping our society, as seen through the eyes of young citizens navigating a polarized and complex society.

Dr. Aulv Cohen, Principal Investigator
aulv.cohen@mail.huji.ac.il
Dr. Aline Muff, Project Coordinator
aline.muff@mail.huji.ac.il

We wish to thank Bassem Ar Tchelet Tutman, who served as research assistants.

תערוכת צילומים
בכניסה לספרייה

לראות אזרחות
ביום יום:
נקודות מבט של בני
נוער על החברה
ודמוקרטיה

תערוכת צילומים בכניסה לספרייה:
"לראות אזרחות ביום יום: נקודת מבט של
בני נוער על החברה ודמוקרטיה"

התערוכה הנה חלק מפרויקט "אזרחות
בשוליים" מחקר במימון הקרן הלאומית
למדע בהובלת ד"ר אביב כהן, מבית הספר
לחינוך ע"ש שלמה (סימור) פוקס, והפוסט-
דוקטורנטית ד"ר אלון מוף.

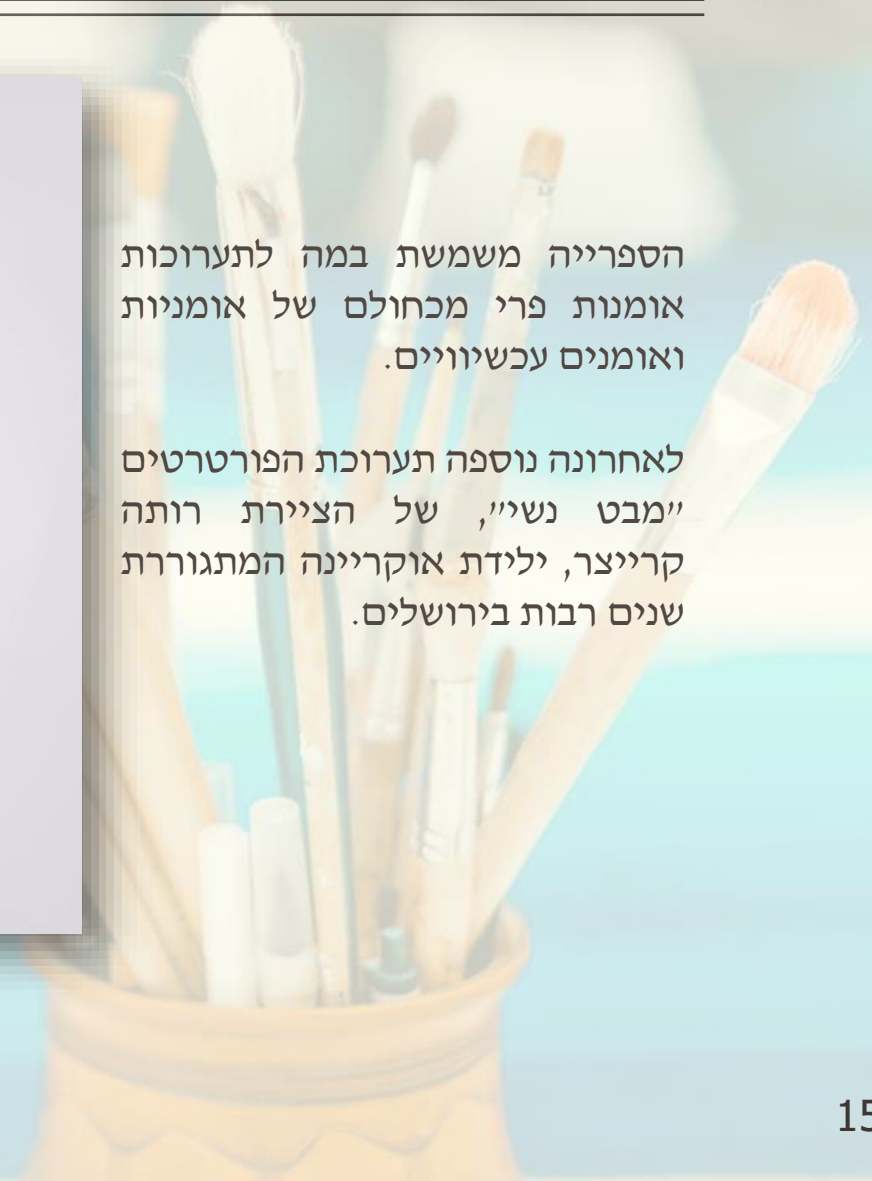
התערוכה מציגה נקודות מבט ייחודיות של
תלמידי תיכון מרקעים מגוונים ומוחלשים
על אזרחות, חברה ודמוקרטיה, באמצעות
צילומים אישיים ושיתוף תובנות שעלו
מהם.

הספרייה כבמה לתערוכות אמנות

הספרייה משמשת במה לתערוכות אומנות פרי מכחולם של אומניות ואומנים עכשוויים.

לאחרונה נוספה תערוכת הפורטרטים "מבט נשי", של הציירת רותה קרייצר, ילידת אוקריינה המתגוררת שנים רבות בירושלים.

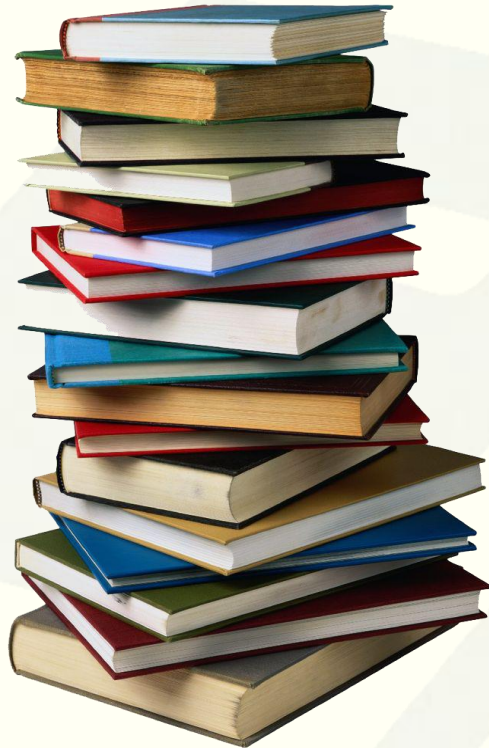
Libguides מדריכים

באתר הספרייה ניתן למצוא מדריכים לפי תחומים. אוספי הספרייה מתמקדים בתחום החינוך והעבודה הסוציאלית על תת-תחומיהם המגוונים, אך ניתן גם למצוא בה ספרים הנוגעים בדיסציפלינות משיקות לתחומים אלו, כגון: פסיכולוגיה, פסיכותרפיה, טיפול באמנות, סוציולוגיה ועוד.

בשנים האחרונות, הספרייה שמה לה למטרה להרחיב ולחדש את אוסף הספרים ואת מאגר החומרים הדיגיטליים, כשביעות רצון הסטודנטים עומדת בראש סדר העדיפויות וצוות הספרייה קשוב לבקשותיהם ולצרכיהם. מדריכי העזר באתר הספרייה מכוונים את קהל המשתמשים ומסייעים בידם למצוא את מבוקשם.

השאלה בין ספרייתית

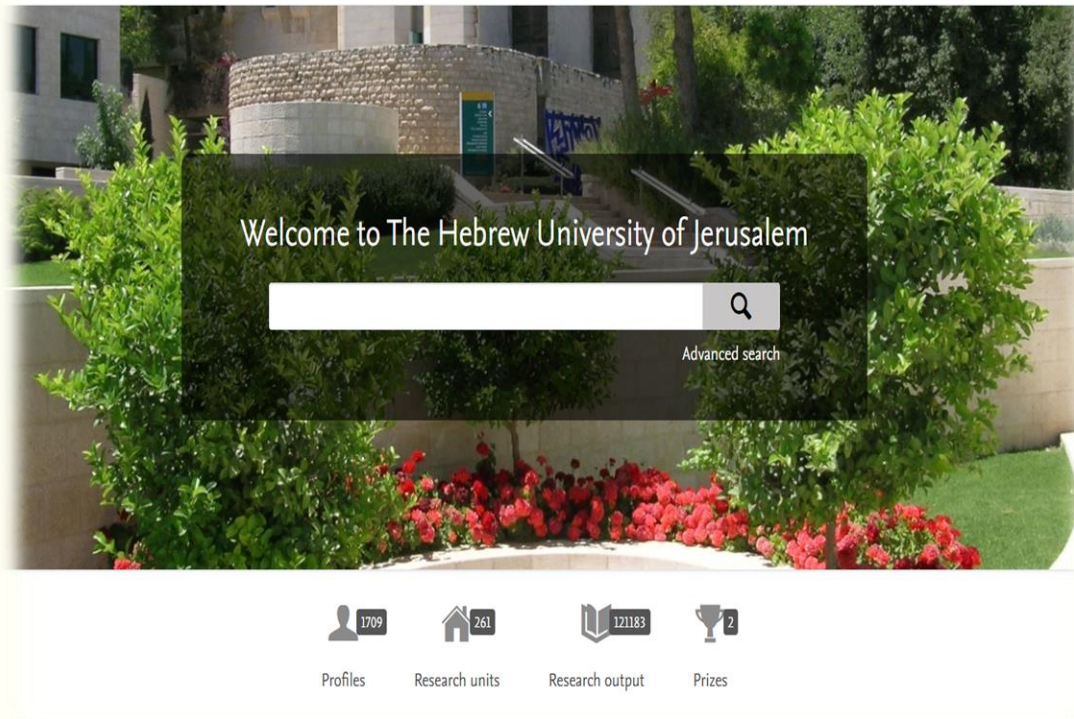
ספריית חינוך ועבודה סוציאלית לוקחת חלק בתוכנית ההשאלה הבין-ספרייתית ללא עלות, בעבור חברי סגל וסטודנטים של האוניברסיטאות השונות.

השירות מאפשר שיתוף פעולה בין ספריות בארץ ובעולם וגישה נוחה לחומרים שאינם זמינים בספריית הבית.

השירות נגיש דרך אתר הספרייה למדעי החברה והרוח בקישור:
השאלה בין ספרייתית

השתתפות בפרויקט ה-CRIS

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

ספרנים מתוך צוות הספרייה לוקחים חלק באופן שוטף בפרויקט ה-CRIS כחלק ממערך הספרנים של רשות הספריות העוסקים בכך באוניברסיטה העברית.

הפרויקט נועד לרכז את כל פרסומי חוקרי האוניברסיטה העברית במאגר אחד ולהציגו ברובד האישי, המחלקתי והמוסדי. העבודה במערכת זו נעשית בשיתוף פעולה מורכב בין גורמים שונים ובקשר ישיר עם החוקרים השונים המתבקשים לבדוק את המידע האישי שלהם ולבקש לעדכנו במידת הצורך. שיתוף הפעולה הנו חשוב והכרחי לצורך הבטחת חופש המידע ושלמות המידע.

במערכת ניתן למצוא את תפוקתם המחקרית של סגל האוניברסיטה הפעיל, סגל אמריטי ופנסיונרים. בהמשך יועלו גם פרסומיהם של כלל הדוקטורנטים באוניברסיטה העברית. המידע זמין לכלל הציבור בפורטל: The Hebrew University of Jerusalem

חדר הנקה

בספרייה חדר הנקה מסודר לנוחות הסטודנטיות והסטודנטים המגיעים ומגיעות לקמפוס עם תינוק/ם. לאחרונה נוספה פינת שטיפת כלים לנוחיות ההורים.

המשך שנת לימודים פורייה ומוצלחת!

